

Undersøgelse af kombinationsstillinger

Udarbejdet af Danmarks Evalueringsinstitut for Fagligt Selskab for Undervisende Sygeplejersker

Indhold

1.	Indledning	3
2.	Kombinationsstillingerne har mange forskellige formål og funktioner	4
3.	Interessenter har stadig store forventninger til kombinationsstillingerne	6
4.	Kombinationsstillinger bidrager til en styrket sammenhæng mellem teori og praksis	8
5.	Kombinationsstillinger indeholder en række faldgruber	9
6.	Hvad skal der til for at kombinationsstillinger i højere grad lykkes?	11
7.	Harmonerer formål og forventninger i kombinationsstillingerne?	13
8.	Litteratur	14

1. Indledning

Baggrund

En kombinationsstilling er en stilling, hvor man både er ansat på en uddannelsesinstitution og et klinisk uddannelsessted. I nogle tilfælde kaldes kombinationsstillinger for delestillinger. De første kombinationsstillinger blev oprettet i 2005/2006.

De centrale interessenter, KL, Danske Regioner og Professionshøjskolernes Rektorkollegium, udgav i 2009 "National strategi for velfærdsuddannelserne." Interessenterne beskriver her formålet med kombinationsstillingerne som todelt: at sikre en bedre kobling mellem teori og praksis og at sikre vidensflow mellem uddannelsesinstitutionen og praksis.

Hvad angår førstnævnte formål, er dette beskrevet således:

"Der er brug for at understøtte undervisernes muligheder for at inddrage aktuelle og praksisrelevante problemstillinger i undervisningen. Det kan fremmes ved at skabe bedre mulighed for, at underviserne kan komme tæt på uddannelsens praksisfelt, f.eks. gennem brug af kombinationsstillinger, deltagelse i udviklingsprojekter o.s.v." (KL et al. 2009:8).

Endvidere fremgår det, at anvendelse af kombinationsstillinger bør fremmes som led i en opprioritering af professionshøjskolernes videncenterfunktion og udviklingsbaseret, der skal sikre omsætning af den nyeste viden fra forskning og praksis til uddannelserne. (KL et al. 2009:13). Det påpeges, at undervisere i kombinationsstillinger bør anvendes til at sikre, at formidling af ny viden gennem grund-, efter- og videreuddannelserne får en høj prioritet og foregår i samarbejde og dialog mellem de forskellige aktører og interessenter på området (KL et al. 2009:15).

En projektgruppe nedsat af Fagligt Selskab for Undervisende Sygeplejersker i Dansk Sygeplejeråd (herfra FSUS) har bedt Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) om at gennemføre en undersøgelse af erfaringerne med kombinationsstillinger på tværs af sygeplejerskeuddannelserne i Danmark. Undersøgelsen er igangsat af FSUS med støtte fra Ledernetværket for sygeplejerskeuddannelsen i Danmark og Dansk Sygeplejeråd.

Formål

Formålet med undersøgelsen er at belyse formål med og forventninger til kombinationsstillingerne, og i hvilken grad disse forhold har været afspejlet i de stillinger, der

har været oprettet indtil nu. Formålet er operationaliseret i fem konkrete undersøgelsesspørgsmål:

- Med hvilke formål er kombinationsstillingerne blevet oprettet siden 2005 og frem til i dag? (afsnit 2)
- Hvilke forventninger har udvalgte interessenter til kombinationsstillingerne? (afsnit 3)
- Hvad er styrken ved kombinationsstillinger? (afsnit 4)
- Hvilke barrierer og potentialer er der for, at kombinationsstillingerne fungerer godt? (afsnit 5 og 6)
- I hvilken grad harmoniserer interessenternes forventninger og formål med de formål, som kombinationsstillingerne har opfyldt og opfylder i dag? (afsnit 7).

Fremgangsmåde

Undersøgelsesspørgsmålene er belyst via desk research af rapporter, artikler og lignende om kombinationsstillinger, en analyse af funktionsbeskrivelser for ni udvalgte kombinationsstillinger, interview med forskellige aktører samt et fokusgruppeinterview med stillingsindehavere.

Der er gennemført interview med følgende:

- Mik Dalsgaard Andreassen, souschef, KL
- Randi Brinckman, dekan på Professionshøjskolen Metropol og medlem af Uddannelsespolitisk udvalg, Professionshøjskolernes Rektorkollegium
- Anne Bondesen, enhedschef, Region Hovedstaden
- Sine Maria Herholdt-Lomholdt, lektor, VIA UC, tidligere ansat i kombinationsstilling
- Susanne Dahl, klinisk adjunkt, UCL, tidligere ansat i kombinationsstilling
- Lisbeth Støvring Andersen, adjunkt, UCN, ansat i kombinationsstilling
- Fokusgruppeinterview med tre undervisere:
 - Susanne Abel Bonde, adjunkt, Professionshøjskolen Metropol
 - Lis Suhr, Klinisk lektor, Professionshøjskolen Metropol og Abdominalcentret, Rigshospitalet
 - Johanne Lind, lektor, Professionshøjskolen Metropol

2. Kombinationsstillingerne har mange forskellige formål og funktioner

Kombinationsstillingerne er oprettet med forskellige formål. En gennemgang af funktionsbeskrivelserne for ni kombinationsstillinger viser, at kombinationsstillingerne kan have forskelligt fokus i forhold til følgende elementer:

- Undervisning og uddannelsesplanlægning
- Samarbejde og koordination
- Forskning og udvikling.

I figur 2 er formålsbeskrivelserne kodet i forhold til de tre elementer ovenfor. Som det fremgår af figuren, er formålet med kombinationsstillingerne som oftest beskrevet som en kombination af de tre elementer. Med andre ord er kombinationsstillingerne både tiltænkt en rolle i forhold til undervisning og uddannelsesplanlægning, samarbejde og koordination og forskning og udvikling. Det er dog uden tvivl undervisning og uddannelsesplanlægning, der fylder mest i formålsbeskrivelserne, jf. figur 2.

Konkret er formålet med stillingerne ofte at styrke sammenhængen mellem den teoretiske og kliniske undervisning af sygeplejestuderende. Omvendt er der mindst fokus på forskning og udvikling i de ni funktionsbeskrivelser.

Funktionsbeskrivelserne indeholder også en beskrivelse af ansvarsområde/funktioner. Her benyttes der ofte en opdeling i opgaver/funktioner indenfor de tre områder: 1) Undervisning og uddannelsesplanlægning, 2) Samarbejde og koordination og 3) Forskning og udvikling. Selvom forskning og udvikling ikke fylder meget i formålsbeskrivelserne, er der således ofte opgaver knyttet til dette område. Eksempler på funktion/ansvarsområde indenfor forskning og udvikling er at etablere og indgå i pædagogiske og kliniske udviklings- og forskningsprojekter herunder sikre inddragelse af studerende og adjunkter/lektorer. I forhold til undervisning og uddannelses-

FIGUR 1: EKSEMPLER PÅ BESKRIVELSE AF FUNKTIONER I KOMBINATIONSTILLINGEN

Aftale om kombinationsbeskæftigelse som klinisk lektor/adjunkt, UCN og Neurologisk afdeling, Aalborg Sygehus, Aarhus Universitetshospital

Udvikling og forskning

- afdække behov for og deltage i gennemførelsen af pædagogiske og kliniske forsknings- og udviklingsprojekter med relevans for uddannelsen af sygeplejestuderende
- initiere og medvirke til at adjunkter/lektorer og sygeplejersker fra klinisk praksis samt sygeplejestuderende indgår i relevante udviklings- og forskningsprojekter
- sikre at studerende, der skal skrive bachelorprojekt får kendskab til relevante kliniske udviklingsopgaver/-projektforslag
- samarbejde med videncentre og sygeplejefaglig efter- og videreuddannelse i Professionshøjskolen University College Nordjylland i forhold til relevante udviklings- og forskningsprojekter, kompetenceudvikling og lignende
- indgå i for stillingen relevant mødevirksomhed, udvalg og/eller arbejdsgrupper efter konkret aftale

Undervisning og uddannelsesplanlægning

- medvirke ved planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisning, samt vejledning og eksamination af sygeplejestuderende i henhold til konkrete aftaler med uddannelsesleder og kolleger fra det teoretiske og kliniske område.
- inddrage viden og erfaringer samt anvende metoder i undervisningen, der skaber forståelse for og understøtter sammenhænge mellem teoretisk og klinisk undervisning og læring, herunder inddrager resultater fra kliniske udviklings- og forskningsprojekter
- vejlede og rådgive kliniske vejledere og kliniske undervisere
- medvirke til udvikling af et læringsmiljø, der tilgodeser de sygeplejestuderendes præferencer i forhold til læringsformer og som baserer sig på de forskellige muligheder og vilkår, der er på henholdsvis uddannelsesinstitution og klinik.

Samarbejds- og koordinerende opgaver

- samarbejde med adjunkter/lektorer og kliniske vejledere om uddannelsesplanlægning, indhold og anvendelsen af litteratur i uddannelsen
- formidle relevante kontakter mellem uddannelsesinstitution og klinik med henblik på at styrke det gensidige kendskab til, kontakten og relationen mellem de to uddannelsessteder

planlægning er typiske funktioner/ansvarsområder undervisning på sygeplejeuddannelsen og vejledning og rådgivning af kliniske vejledere og kliniske undervisere.

Samarbejde- og koordination dækker typisk over formidling af relevante kontakter mellem uddannelsesinstitution og klinik og koordinering af den teoretiske og kliniske undervisning.

Fælles for funktionsbeskrivelserne er, at stillingerne ofte indeholder mange forskellige funktioner (for eksempel se boks ovenfor). De meget brede funktionsbeskrivelser stiller, hvis man skal kunne løfte opgaven, store krav til stillingsindehaverens kompetencer. I mange tilfælde kræver det, at den person, som ansættes i en kombinationsstilling, har indgående viden om uddannelsens curriculum, omfattende teoretisk viden fra grunduddan-

nelsen, opdateret faglig viden og erfaring, ajourførte viden og kompetencer indenfor det specifikke kliniske felt, gode samarbejdsevner mv. (Frederiksen et al. 2013).

Spørger man stillingsindehaverne, der pt. er eller har været ansat i en kombinationsstilling, hvad deres vigtigste funktion er, er svaret helt entydigt at skabe en bedre kobling mellem teori og praksis. Der er dog ikke noget entydigt svar på, hvad det rent faktisk vil sige, og stillingsindehaverne bidrager ifølge dem selv på forskellig vis til at sikre en bedre kobling fx ved undervisning af kliniske vejledere, deltagelse i udviklingsprojekter, aktualisering af den teoretiske undervisning med cases fra praksis mv.

3. Interessenter har stadig store forventninger til kombinationsstillingerne

I det følgende ser vi nærmere på, hvordan de centrale interessenter ser på kombinationsstillinger i dag.

KL

KL er umiddelbart positive overfor indførelsen af flere kombinationsstillinger. De ser det som en naturlig del af deres generelle fokus på tværsektorielt samarbejde og deres arbejde med shared-care-modeller, hvor kommunerne, almen praksis og sygehuse arbejder tættere sammen. Set fra KL's stol er fordelene ved oprettelse af kombinationsstillinger sikring af bedre samarbejde mellem uddannelsesinstitutionerne og primærsektoren samt en måde at sikre, at den nyeste viden kommer ud i praksis. KL anser endvidere kombinationsstillinger som et muligt værdifuldt redskab i forhold til at tiltrække kvalificerede sygeplejersker til sektoren.

KL har erfaring med kombinationsstillinger på det ufaglærte område. Her kan man i et samlet ansættelsesforhold have forskellige jobfunktioner og dermed lettere få et job på fuldtid.

Efter en henvendelse fra Sundhedskartellet er KL i øjeblikket ved at undersøge mulighederne for at oprette kombinationsstillinger. Fokus er her på de mere ansættelsestekniske aspekter.

Danske Regioner

Der er stor forskel på, hvor mange kombinationsstillinger, der er i de forskellige regioner. Særligt Region Hovedstaden har en række erfaringer med etablering af kombinationsstillinger. For Danske Regioner var – og er – det primære formål med kombinationsstillinger at skabe en bedre kobling mellem teori og praksis, blandt andet ved at underviserne får et større indblik i praksis, som de kan videreformidle i deres undervisning og ved videreformidling af viden til praktikere. Samtidig forventer man, at stillingsindehaverne opnår et netværk, der kan facilitere samarbejde på tværs af de to organisationer. Oprindeligt var det ikke regionernes tanke, at underviseren skulle fungere som klinisk vejleder eller uddannelseskoordinator ude på klinikken, men de konstaterer, at det i nogen grad er den retning, det har bevæget sig hen imod.

Professionshøjskolernes Rektorkollegium

Professionshøjskolernes forventning til kombinationsstillingerne er – og har hele tiden været – at man får en langt bedre kobling mellem teori og praksis og sikre et lettere vidensflow mellem uddannelsesinstitutionen og klinikken. Tanken er, at underviseren i kombinationsstillinger kan gøre undervisningssituationen mere autentisk,

fordi de har den ene fod i praksis og kan komme med up-to-date eksempler på, hvorledes sygeplejersker ude på klinikken gør sygepleje. Samtidig forventer man, at underviseren kan være med til at sikre, at den nyeste forskningsviden kommer ud i praksis.

De erfaringer professionshøjskolerne har gjort sig indtil videre er, at de kombinationsstillinger man hidtil har oprettet, ikke helt lever op til det oprindelige formål. Den primære årsag til dette er, at underviseren i en kombinationsstilling ikke er en del af arbejdet på klinikken, men i stedet har en underviser-/koordinatorrolle på klinikken. Dermed er den ansatte uddannelsestænk på uddannelsesinstitutionen og på klinikken. Forventningen var, at underviseren i højere grad var ude ved patienterne og deltog i sygeplejen og dermed havde den nyeste viden om, hvad der rør sig i praksis. Dette er en af årsagerne til, at man har nedlagt en række stillinger og oprettet nye for at sikre, at kombinationsstillingerne i højere grad lever op til det intendede formål. Gennemgangen af funktionsbeskrivelserne viser i den forbindelse, at deltagelse i patientplejen ikke eksplicit fremgår som et formål/funktion.

FIGUR 2: OVERSIGT OVER FORMÅL MED KOMBINATIONSTILLINGER

Metropol/Herlev Hospital (2 stillinger)	Metropol/Region Hovedstaden (UddX)	Metropol & Neurocenteret, Rigshospitalet (stillingsopslag)	Metropol/ Abdominal- centeret, Rigshospitalet	VIA UC/ Herning kommune (stillings-opslag)	UCN/ Aalborg Hospital	UCL/ Geatrisk- Børnehos	UCL & FAM, OUH (nedlagt)
At styrke udviklingen af de uddannelsesmæssige sammenhænge og styrke samarbejdet mellem skole og klinisk undervisningssted At kvalificere klinisk undervisning, læring og pædagogisk kompetenceudvikling i klinisk praksis og funktionen er derfor rettet mod sygeplejestuderende, den samlede uddannelsesorganisation, postgraduate sygeplejersker samt pædagogisk og patientrelateret forsknings- og udviklingsprojekter. At kvalificere den teoretiske undervisning ved at central og aktuel udvikling i sygeplejepsiksis tilgår undervisningen som et led i at sikre uddannelsens professions- og udviklingsbaseriug. Funktionen anses som et væsentligt bidrag til kvalificering af uddannelsesopgaven i sygeplejerskeuddannelsen.	At eksperimenterne med praksislæring på nye måder i såvel den kliniske som teoretiske undervisning samt på tværs af disse med henblik på at styrke de studerendes læringsudbytte. At eksperimenterne bidrager til at øge sammenhængen mellem teori og praksis med henblik på at motivere og fastholde studerende i studiet. At etablere et formelt pædagogisk samarbejde omkring eksperimenter tilknyttet Det Erhvervsrettede Uddannelseslaboratorium for herigenem målrettet at optimere de studerendes samlede uddannelsesforløb.	At styrke sammenhængen mellem den teoretiske og kliniske undervisning af sygeplejestuderende. Derfor søges en adjunkt/lektor til en kombinationsstilling med ansvar for teoretisk og klinisk undervisning og uddannelsesudvikling. At medvirke til at aktuelle og centrale tendenser i sygeplejepsiksis tilgår skolen som led i at sikre uddannelsens professions- og udviklingsbaseriug. Funktionen anses som et væsentligt bidrag til kvalificering af uddannelsesopgaven både i sygeplejerskeuddannelsen og på tværs af de sundhedsfaglige uddannelser.	At styrke udviklingen af de uddannelsesmæssige sammenhænge og samarbejdet mellem skole og klinisk undervisningssted. Funktionen som klinisk lektor tager afsæt i det pædagogiske arbejde med de studerende og har som formål at kvalificere klinisk undervisning og læring og pædagogisk kompetenceudvikling i klinisk praksis. At styrke udviklingen af rum, hvor du i samarbejde med studerende, de kliniske vejledere og vores uddannelsesansvarlig konsulent udvikler nye metoder til samspil mellem teori og praktikforløb – og som gør Herning Kommune til det bedste praktiksted. Dine opgaver i Sygeplejerskeuddannelsen i Holstebro vil være undervisningsopgaver i grunduddannelsen.	At skabe et innovativt rum, hvor du i samarbejde med studerende, de kliniske vejledere og vores uddannelsesansvarlig konsulent udvikler nye metoder til samspil mellem teori og praktikforløb – og som gør Herning Kommune til det bedste praktiksted. Dine opgaver i Sygeplejerskeuddannelsen i Holstebro vil være undervisningsopgaver i grunduddannelsen.	At styrke udviklingen af de uddannelsesmæssige sammenhænge og styrke samarbejdet mellem uddannelsesinstitution og klinisk undervisningssted. At kvalificere klinisk undervisning, læring og pædagogisk kompetenceudvikling i klinisk praksis og funktionen er derfor rettet mod sygeplejestuderende, kliniske vejledere, øvrigt personale samt pædagogiske og patientrelaterede forsknings- og udviklingsprojekter. At kvalificere den teoretiske undervisning ved at central og aktuel udvikling i sygeplejepsiksis tilgår undervisningen som et led i at sikre uddannelsens professions- og udviklingsbaseriug. Funktionen anses som et væsentligt bidrag til kvalificering af uddannelsesopgaven i sygeplejerskeuddannelsen.	at implementere og udvikle familiecentreret sygepleje, læringsmiljøet samt udvikle kliniske undervisningsmetoder	At udbygge og videreudvikle samarbejde på tværs af klinikken og den teoretiske undervisning i sygeplejerskeuddannelsen. At inddrage den nyeste viden inden for akutsygepleje i samarbejde med det uddannede personale på FAM. At inddrage den nyeste praksisnære viden i samarbejde med UCL. At udvikle sygeplejerskeuddannelsen i tæt samspil med profession og forskningsmiljø. At samarbejde med ledere, personale, undervisere, uddannelsesansvarlige og kliniske vejledere om at initiere og støtte udvikling af læringsmuligheder i klinikken. At understøtte implementering af OUH's vision og strategi og UCL's strategier på uddannelsesområdet i henhold til bekendtgørelse og studieordning.

Kilde: Funktionsbeskrivelser

Note: Formålsbeskrivelser er kodet i figuren efter følgende farvekoder:

Undervisning og uddannelsesplanlægning, Samarbejde og koordination, Forskning og udvikling

4. Kombinationsstillinger bidrager til en styrket sammenhæng mellem teori og praksis

I det følgende listes en række styrker ved kombinationsstillinger fra erfaringer fra udlandet, et dansk udviklingsprojekt, en tidligere undersøgelse af kombinationsstillinger i Danmark og fra interviews med stillingsindehavere. Mange af pointerne er de samme på tværs af kilder, men de præsenteres dog selvstændigt under hver kilde.

Erfaringer fra udlandet

Kombinationsstillinger er særligt udbredt i U.S.A. og har kun langsomt spredt sig til Europa. Litteraturen om erfaringerne fra særligt U.S.A. fremhæver en række fordele ved kombinationsstillinger (Kristiansen 2006):

- Underviserne opretholder kliniske færdigheder og udvikler klinisk ekspertise, hvilket gør dem til gode rollemodeller for de studerende
- Kliniske praksis og erfaring inddrages i den teoretiske undervisning og vice versa
- Forskningsresultater bliver i større grad anvendt og afprøvet i praksis, hvilket igen bidrager til kvalitetsudvikling, ny viden og nye forskningsspørgsmål
- Undervisere og studerende får lettere adgang til deltagelse i forskningsprojekter
- Udvikling af et kollegialt fællesskab på tværs af de to arbejdssteder, hvilket bidrager til faglig udvikling blandt personalet i såvel klinikken som på uddannelsesinstitutionen.

Evaluerings af et dansk udviklingsprojekt

I en dansk kontekst viser en evaluering af et udviklingsprojekt fra Sygeplejerskeuddannelsen i Silkeborg og Hospitalsenheden Midt Hammel Neurocenter, at underviseren bidrager til at understøtte de studerendes læringsprocesser og skaber sammenhæng mellem praksissituationer og de studerendes teoretiske forudsætninger. Bl.a. fremhæver de kliniske vejledere, at underviseren kan gøre teorien relevant for de studerende ude i praksis, fordi hun har dybdegående viden om de studerendes teoretiske forudsætninger og samtidig følger dem i praktikken (Frederiksen et al. 2013).

Forum for Strategisk Uddannelsessamarbejde

En arbejdsgruppen under Forum for Strategisk Uddannelsessamarbejde har ligeledes set nærmere på en række kombinationsstillinger og peger på følgende positive erfaringer:

- Videndeling mellem de teoretiske og de kliniske undervisningsforløb
- Opdateret kendskab til kliniske problemstillinger
- Opdateret kendskab til udvikling i de to organisationer

- Når personer i kombinationsstillinger indgår i arbejdsgrupper og udvalg inkluderes flere perspektiver i beslutningerne
- De studerende oplever en samarbejdende kultur mellem de to organisationer.

Stillinghavernes egne erfaringer

De interviewede stillingsindehavere, der er i eller har været i en kombinationsstilling, fremhæver flere af de ovenfor nævnte styrker, herunder at de får aktuelle eksempler på praksis, som de kan bringe med ind i den teoretiske undervisning, og at de kan understøtte de studerendes refleksion over teorien på klinikken. Men det, som stillingsindehaverne særligt fremhæver som deres store force, er helhedssynet på sygeplejerskeuddannelsen. Forankring i begge verdener giver stillingsindehaverne en unik forståelse for, hvad der foregår på hhv. uddannelsesinstitutionen og på klinikken, og de har mulighed for at fungere som "oversættere". Som en af stillingsindehaverne fortæller:

"Min vigtigste opgave er at sikre sammenhængen i uddannelsen for de studerende, at gøre op med at 'nu har de ikke lært noget på skolen' eller 'nu har de ikke lært det her på klinikken'. Vi skal tænke uddannelsen som 3,5-årig og ikke som opdelt i skole og klinik. Og det har jeg mulighed for at bidrage til, da jeg har indsigt i og bevæger mig i begge verdener".

På et personligt plan oplever stillingsindehaverne generelt stor jobtilfredshed, stor indflydelse på arbejdsopgaver og stort rum til selv at indholdsudfylde deres egen stilling.

5. Kombinationsstillinger indeholder en række faldgruber

Der er dog også en række barrierer forbundet med kombinationsstillinger. Blandt andet fremhæves en stor arbejdsbyrde, rollekonflikter og manglende medbestemmelse som udfordringer (Kristiansen 2006). I forbindelse med denne undersøgelse har vi spurgt de forskellige aktører ind til barrierer. Aktørernes forskellige bud på barrierer fremgår af nedenstående figur og gennemgås tematisk i det følgende.

En helt overordnet betragtning er, at flere af de ting, der fremhæves som styrker ved en kombinationsstilling, ofte også er barrierer for at få stillingen til at lykkes. For eksempel fremhæver flere af nuværende og tidligere stillingsindehavere, at det er en styrke, at de i deres stillinger har haft så stor indflydelse på, hvilke arbejdsopgaver de skal løfte. Samtidig kan dette også udgøre en barriere, da det er den enkelte, der er ansvarlig for at skabe sammenhæng mellem arbejdsopgaverne på de to arbejdssteder, og flere har oplevelsen af at stå meget alene med ansvaret for opgaverne. Det er endvidere en selvstændig pointe, at stillingsindehaverne oplever forskellige barrierer, idet deres stillinger ofte er meget forskellige. Fx er nogle stillingsindehavere tilknyttet flere afdelinger på et hospital, mens andre kun er tilknyttet én.

Ansættelsesstederne er styret af forskellige logikker og kulturer

En af de barrierer, som fremhæves på tværs af aktørerne, er, at de to ansættelsessteder er styret af forskellige logikker og kulturer. Uddannelsesinstitutionerne har fokus på uddannelse og er styret af årshjulet. Årshjulet bliver i flere tilfælde styrende for, hvornår en stillingsindehaver kan være på klinikken. Fx vil der i eksamensperioder være behov for at være mere på uddannelsesinstitutionen. På den anden side er de kliniske ansættelsessteder styret af en "produktionslogik". Fokus er her på patientpleje, og arbejdstiderne er faste. Særligt sidstnævnte kan være svært at forene med et underviserjob, hvor der kan være behov for større fleksibilitet.

Manglende sammenhæng og samarbejde

I forlængelse af ovenstående fremhæver flere aktører manglende samarbejde mellem de to arbejdsgivere som en væsentlig barriere. Det manglende samarbejde og forventningsafstemning mellem de to parter fører til uklarheder i forhold til, hvilke konkrete opgaver den enkelte stillingsindehaver skal løfte og ikke mindst sammenhængen imellem opgaverne. Flere af stillingsindehaverne fremhæver således, at de selv er ansvarlige for at skabe sammenhæng mellem deres arbejdsopgaver på de to arbejdssteder. Her bliver forskellen mellem en kombi-

FIGUR 3: OVERSIGT OVER BARRIERER IFØLGE FORSKELLIGE AKTØRER

Aktør	Barrierer
Undervisere i nuværende stillinger	Forskellige logikker, der hersker på hhv. klinikken og uddannelsesinstitutionen Manglende samarbejde mellem de to ansættelsessteder Meget transporttid Mange skift på en arbejdsdag/uge Usynligt arbejde – svært for særligt klinikken at se værdien Man skal selv definere sine arbejdsopgaver/skabe sit eget job Begrænset effekt på udfordringen med en større kobling mellem teori og praksis
Undervisere i nedlagte stillinger	Grænseløst arbejde Forskellige logikker, der hersker på hhv. klinikken og uddannelsesinstitutionen Begrænset effekt på udfordringen med en større kobling mellem teori og praksis Man skal selv skabe sit eget job
Danske Regioner	Begrænset effekt på udfordringen med en større kobling mellem teori og praksis Anses som ekstra stilling og dermed svært at oprette i sparetider Forskellige logikker, der hersker på hhv. klinikken og uddannelsesinstitutionen Personbåret/ildsjæle
Professionshøjskolernes Rektorkollegium	Forskellige logikker, der hersker på hhv. klinikken og uddannelsesinstitutionen Mere end 37 timer Ny stillingsstruktur og nye krav til lektorbedømmelse Uddannelsesstærkere på begge arbejdssteder

Kilde: Interviews

nationsstilling og en delestilling relevant at holde sig for øje. I ordet kombination ligger en implicit forståelse af, at der er en sammenhæng mellem opgaverne på de to arbejdssteder. Det er dog ofte den enkelte stillingsindehaver, som bliver bindeled mellem de to organisationer og ikke arbejdsopgaverne. Flere af stillingsindehaverne oplever det endvidere som en barriere hele tiden at skulle forholde sig til to arbejdssteder og to meget forskellige kulturer.

Øget arbejdstid og mange forskelligartede opgaver

Ofte oplever stillingsindehaverne, at arbejdsmængden i de to stillinger tilsammen fører til mere end 37 timer ugentligt. I forlængelse af dette fremhæver de to tidligere stillingsindehavere netop arbejdstiden, som en af de årsager til, at de ikke længere er i en kombinationsstilling. Der er flere årsager til, at arbejdsmængden ofte er mere end en fuldtidsstilling. Først og fremmest kan det skyldes, at arbejdsopgaverne på hver arbejdssted ikke altid er tilpasset til det antal timer stillingsindehaveren er ansat. En anden ting, som bidrager til en øget arbejdstid, er den usynlige arbejdstid, der er forbundet med bl.a. transporttid fra det ene ansættelsessted til det andet, dobbelt informations- og mødeforum herunder håndtering af to mails og lignende.

En anden ting, som fremhæves, er, at det kræver tid at få indsigt i et nyt ansættelsessted. I forbindelse med et hvert jobskifte er der en vis omstillingsperiode, hvor den nyansatte skal sætte sig ind i sin nye arbejdsplads herunder kultur, systemer og lignende. De interviewede stillingsindehavere har alle haft kendskab til et eller begge arbejdssteder, da de blev ansat, hvilket har minimeret "tilpasningstiden", men samtidig fremhæver flere, at der har været en længere tilpasningstid, fordi de kun er halv tid hvert sted.

For mange af stillingsindehaverne er antallet af arbejdstimer dog ikke den primære udfordring, men derimod de mange skift i løbet af en arbejdsdag/arbejdsuge. Nogle stillingsindehavere oplever at skifte arbejdssted i løbet af en arbejdsdag og mange skift i arbejdsopgaver. Stillingsindehaverne er samtidig med til mange møder begge steder og i kontakt med mange forskellige kollegaer, samarbejdspartnere mv.

Begrænset effekt på udfordringen med en større kobling mellem teori og praksis

En anden barriere, som flere forskellige aktører fremhæver, er, at kobling mellem teori og praksis ofte bliver meget begrænset og kun har betydning for den enkelte stillingsindehaver og evt. de studerende og kollegaer hun er i kontakt med. Som en af stillingsindehaverne udtaler det:

"Jeg oplever mange tråde i min hverdag, som forbinder teori og praksis, men om de studerende og mine kollegaer oplever det sammen, det er jeg ikke sikker på. Jeg tror ikke, at det er det greb, der ændrer teori-praksis."

I forlængelse af ovenstående fremhæver Professionshøjskolernes Rektorkollegium, at stillingsindehaverne bliver uddannelsesfolk på begge arbejdssteder. De havde en forventning om, at stillingsindehaverne i højere grad ville indgå i patientplejen. Stillingsindehaverne har dog svært ved at se, at dette er muligt, da det er svært at have klinisk opdaterede kompetencer som sygeplejerske, som muliggør, at de kan indgå i det daglige arbejde, og de opdaterede akademiske og pædagogiske kompetencer som de har behov for som undervisere.

Vanskeligt men ikke umuligt at blive lektorgodkendt

En anden udfordring, som vedrører de stillingsindehavere, der er ansat som adjunkter, er, at det kan være vanskeligt at blive lektorgodkendt, når 50 % af ens arbejdsopgaver er på klinikken. Disse tæller ikke med i lektorgodkendelsen. Samtidig indebærer de nye krav til lektorbedømmelse for adjunkter ansat efter 1. august 2013, at den enkelte i modsætning til tidligere både skal have beskæftiget sig med grunduddannelse, forsknings- og udviklingsopgaver samt efter- og videreuddannelse. Det kan være vanskeligt at leve op til disse krav i en stilling, hvor man kun er ansat halv tid på professionshøjskolen. Der er dog flere eksempler på, at stillingsindehavere er blevet lektor-godkendte bl.a. ved at forlænge adjunkttiden. Det er dog en udfordring, der bør være opmærksomhed på, særligt nu hvor den nye stillingsstruktur på professionshøjskolerne betyder, at man som minimum skal ansættes som adjunkt.

6. Hvad skal der til for at kombinationsstillinger i højere grad lykkedes?

I forbindelse med interviewene er de forskellige aktører blevet spurgt ind til, hvad der skal til for, at kombinationsstillingerne i højere grad lykkedes. Aktørernes forskellige bud fremgår af nedenstående figur.

Konkretisering af formål og oprydning i funktionsbeskrivelser

Det er et gennemgående forslag fra alle de interviewede, at der skal "ryddes op" i funktionsbeskrivelserne og fokus på mere afgrænsede arbejdsopgaver. Samtidig er der behov for større opmærksomhed på sammenhængen mellem arbejdsopgaverne i de to stillinger, således at det sikres, at der er opgaver, der går på tværs af de to arbejdssteder, og der dermed er tale om en kombinationsstilling og ikke en delestilling. Som en af stillingsindehaverne formulerer det:

"Det skal være arbejdsopgaven, der er det samlede, ikke personen".

Konkretisering af formål og oprydning i funktionsbeskrivelser kan afhjælpe udfordringerne omkring manglende sammenhæng og mange forskelligeartede opgaver.

Løbende forventningsafstemning og øget samarbejde

En ting er tydeligt beskrevet arbejdsopgaver, men hvis stillingen skal fungere, kræver det en løbende dialog og forventningsafstemning mellem lederne på de to arbejdssteder og stillingsindehaveren. Flere af de nuværende stillingsindehavere forslår endvidere, at man bør overveje kun at have en arbejdsgiver fremfor to. Den løbende forventningsafstemning og et øget samarbejde kan afhjælpe udfordringerne med den manglende sam-

FIGUR 4: OVERSIGT OVER AKTØRERNES BUD PÅ FORBEDRINGER

Aktør	Forhold der kan sikre succes
Undervisere i nuværende stillinger	Større samarbejde mellem lederne En arbejdsgiver Klare definerede opgaver Fokus på kombination frem for dele - opgaver der går på tværs af arbejdsstederne
Undervisere i nedlagte stillinger	Klare aftaler om hvordan jobbet skal udføres Større samarbejde mellem lederne Sparring med andre Ordentlig løn og vilkår
Danske Regioner	Oprydning i funktionsbeskrivelser Sikre af sparring fra andre i lign. stillinger
Professionshøjskolernes Rektorkollegium	Forventningsafstemning mellem de to institutionerne og den ansatte Økonomisk incitament til stillingsindehaveren Nye modeller fx 70/30 Evt. krav til institutionerne om oprettelse af stillinger
Arbejdsgruppe under Region Hovedstaden	Der er behov for et mere formaliseret samarbejde mellem de to arbejdsgivere Anvendelse af betegnelsen kombinationsstilling i stedet for delestilling Brug af forskellige modeller Beskrivelse af opgaver i begge institutioner At der er tydelig legitimitet, meningsfuldhed og sammenhæng i opgaverne i begge institutioner At stillingerne bidrager med "noget", der ikke eksisterer i dag. Det er en vigtig pointe, at dette "noget" ikke opstår blot ved at ansætte en person, der har opgaver i begge områder. De skal tilføre noget sygeplejefagligt og pædagogisk samt styrke samarbejdet mellem den teoretiske og kliniske undervisning.

Kilde: Interviews

arbejde mellem ansættelsesstederne, og udfordringen med at ansættelsesstederne er styret af forskellige logikker og kulturer.

Forskellige modeller

I langt de fleste tilfælde er fordelingen af tid mellem de to arbejdssteder 50/50. Der er ikke noget entydigt svar på, hvad årsagen til dette er, men en af forklaringerne er, at de to arbejdssteder derved deles ligeligt om lønudgiften. Flere aktører peger på, at der er behov for mere aktivt at se på ansættelsesbrøken i forhold til hvilke opgaver, der skal varetages. En anderledes procentfordeling fx 70/30 vil også kunne afhjælpe problemstillingen omkring lektorkvalificering.

Arbejdsgruppen under Forum for Strategisk Uddannelsessamarbejde har i deres oplæg også lagt op til, at man arbejder med forskellige modeller. De fire modeller er kort gengivet nedenfor. Modellerne adresserer blandt andet udfordringen med ansættelsesbrøken, men har primært fokus på opgaverne. De fire modeller er:

- Kombinationsstilling med hovedansættelse i uddannelsesinstitutionen (fokus på samspillet og videndeling mellem teoretisk og klinisk undervisning)
- Kombinationsstilling med hovedansættelse i det kliniske felt (bidrage med opdateret professionsbaseret viden ind i undervisningen og fremme videndeling)

- Kombinationsstilling med hovedansvar for et tidsbegrænset projekt
- Kombinationsstilling for ph.d. uddannede

Sparring med andre i en lignende funktion

Danske Regioner foreslår, at man sikrer sparring mellem stillingsindehavere i kombinationsstillinger, idet de har udfordringer, som de ikke kan sparre med deres nærmeste kollegaer om. Det skal dog bemærkes, at ikke alle de interviewede stillingsindehavere efterspørger mere sparring. Enkelte af dem har allerede deltaget i netværk for personer i kombinationsstillinger, men de oplevede, at deres stillinger er så forskellige, at det kan være svært at bruge hinanden.

Økonomisk incitament

I og med det ofte er mere end en 37 timers stilling kan et økonomisk incitament være med til at tiltrække dem, som er kvalificeret og kan løfte opgave og fastholde dem i stillingen.

7. Harmonerer formål og forventninger i kombinationsstillingerne?

Kombinationsstillinger er, selvom det snart er mange år siden, de blev indført, stadig ikke særlig udbredte. Formålet med kombinationsstillingerne er primært at sikre af en bedre kobling mellem teori og praksis og en lettere vidensflow mellem uddannelsesinstitutionen og klinikken. Der er dog mange forskellige veje hertil, hvilket blandt andet kommer til udtryk i de mange formål og funktioner i funktionsbeskrivelserne.

Trods det begrænsede antal anser interessenterne, KL, Danske Regioner og Professionshøjskolernes Rektorkollegium, stadig kombinationsstillingerne som et vigtigt greb i forhold til at sikre en bedre kobling mellem teori og praksis. Både Danske Regioner og Professionshøjskolernes Rektorkollegium fremhæver dog, at stillingerne i nogen grad har bevæget sig væk fra det oprindelige formål, og at der derfor er behov for en øget opmærksomhed på, om der i de specifikke stillinger er overensstemmelse mellem arbejdsopgaverne og det intendede

formål med oprettelsen af stillingen.

Kombinationsstillinger har en række styrker herunder blandt andet, at stillingsindehaveren får aktuelle eksempler på praksis, som de kan bringe med ind i den teoretiske undervisning. Der er dog også en række barrierer herunder øget arbejdstid og manglende samarbejde mellem arbejdssteder, som det er vigtigt at tage hånd om, hvis man ønsker, at de nuværende stillinger fastholdes samt at der etableres flere kombinationsstillinger. De forskellige aktører har en række bud på løsninger, der til dels kan afhjælpe nogle af udfordringerne og være med til at sikre at kombinationsstillinger i højere grad lykkes. Det er dog vigtigt her at holde sig fra øje, at kombinationsstillingerne er meget forskellige, og stillingsindehaverne derfor oplever forskellige barrierer.

8. Litteratur

Danske Professionshøjskoler og Sundhedskartellet (2014): "Kvalitet, relevans og sammenhænge i forhold til de sundhedsfaglige professionsbacheloruddannelser. Anbefalinger til Udvalg for kvalitet og relevans i de videregående uddannelser fra Danske Professionshøjskoler og Sundhedskartellet." Februar 2014.

Danske Regioner (2012): "Kvalitet i fremtidens sundhedsuddannelser. Uddannelsespolitisk oplæg".

Dansk Sygeplejeråd (2013): "En stærk sygeplejerskeuddannelse - fundamentet for den nyuddannede sygeplejerske".

Frederiksen, Kirsten, Iben Lovring, Rikke Mortensen og Else Møller (2013): "Delestillinger styrker sygeplejestuderendes argumentation". Sygeplejersken 12.2013.

KL, FTF, Danske Professionshøjskoler og Danske Regioner (2011): "Teori i praksis – praksis i teorien. 10 eksempler på et styrket samspil mellem teori og praksis"

KL (2014): Next Practice – udvikling af det nære sundhedsvæsen gennem bedre sundhedsuddannelser.

Kristiansen, Elsa (2006): "Kombinerede stillinger – en norsk erfaring." Norsk Tidsskrift for Sygepleieforskning, 2005; 7:3, 32-43.

Støvring, Lisbeth (2012): "Min enestående kombinationsstilling - kræver mange bolde i luften!" Fagligt Selskab for Undervisende Sygeplejersker, Uddannelsesnyt, Nr. 4, 23 årgang, 2012.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 35 55 01 01
F 35 55 10 11

E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk.
Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser
– trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandler.

Undersøgelse af kombinationsstillinger
© 2014 Danmarks Evalueringsinstitut

Foto
Thomas Søndergaard

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

ISBN: (www) 978-87-7958-7952-2